

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
Meddelat 2021-01-27

Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst
30 kap. 4 § kyrkoordningen

ANMÄLAN M.M.

A har anmält B till Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Han har yrkat att nämnden ska pröva om B ska förklaras obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst.

UTREDNINGEN I ANSVARSNÄMNDEN

A har till stöd för sin anmälan anfört i huvudsak följande. Biskopen har brutit mot sina vigningslöften. Anmälan grund är att prästen i sin vigningstjänst lovar att förvalta sakramenten. Som prästvigd är det angeläget att handskas med dessa på rätt sätt. Att inkludera nattvard vid en präst-vigning är att följa Svenska kyrkans traditionella liturgi. Biskop B har brutit mot vigningslöftena genom att vid prästvigningsgudstjänsten den 14 juni 2020 i X domkyrka fira nattvard under en gestalt. Genom ett beslut av Biskopsmötet 1987 gavs vissa råd som rör utdelandet av brödet och vinet i anslutning till att 1986 års kyrkohandbok infördes. Kyrkoordningen beskriver i sin kommentar till 20 kap. 1 § kyrkoordningen att sättet att dela ut bröd och vin inte är en lärofråga utan en praktisk, pastoral och liturgisk fråga. I samma kommentar framgår att små barn kan få endast brödet men ändå få del av eukaristins fulla välsignelse. Vid biskopsmötet 22 - 23 januari 2020 lanserades biskopsbrevet *Fira nattvard*. Detta således innan pandemin drabbade landet. På sid. 82 i denna skrift kan läsas: Möjligheterna att ta emot gåvorna under en gestalt, det vill säga antingen bröd eller vin, finns. Not nr 61 hänvisar till kyrkoordningens kommentar till 20 kap. 1 § "Små barn kan endast få brödet... osv". Således klara besked som inte lämnar plats för egen tolkning av kyrko-ordningen eller egen tolkning av biskopsbrevet *Fira nattvard*. Att tolka ett sammanhang och tidpunkt som försvar för att fira nattvarden under en gestalt är att inte hantera sakramenten med den vördnad och den respekt som lovats i vigningslöftena.

Ansvarsnämnden har inhämtat yttrande från B. Hon har i yttrande anfört följande.

"Anmälan avser prästvigningsgudstjänsten 14 juni 2020 i X domkyrka då nattvard endast var möjlig att ta emot under brödets gestalt.

Skälet till mitt agerande är den pågående pandemin av covid-19. Syftet var att, i linje med Folkhälsomyndighetens rekommendationer och regeringens beslut, förhindra smittspridning och i förlängning rädda liv. Låt mig ge en kort bakgrund.

Under våren hade jag kontinuerlig kontakt med regional smittskyddsläkare för att med vetenskapligt stöd kunna ge pastorala råd till stiftets kyrkoherdar och församlingar. En aktuell fråga har varit möjligheten att fira nattvard, och särskilt hanteringen av vin då sjukdomen smittar genom så kallad droppsmitta. Frågan har också varit föremål för samråd i biskopsmötet.

Nattvardsfirande är inte nödvändigt i samband med prästvigning (se Den Svenska Kyrkohandboken del 2 sidan 29 som anger en ordning för högmässogudstjänst med prästvigning). Sedan många år tillbaka firas dock Mässa med prästvigning i X stift. Efter noggrant övervägande gjorde jag bedömningen att det gick att fira nattvard vid vigningsgudstjänsterna efter att vi vidtagit åtgärder bland annat för att säkerställa god handhygien och distans mellan deltagarna.

Vid den aktuella gudstjänsten firades måltidsdelen i enlighet med Den Svenska Kyrkohandboken del 1. Celebranten/biskopen läste instiftelseorden och bad nattvardsbönen. Till skillnad från det som är

vår kyrkas huvudregel så mottog ingen gudstjänstdeltagare vin. Dock konsekrerades vinet och orden 'Kristi blod för oss utgjutet' uttalades.

Jag menar att denna praktik, att nattvard endast mottas under en gestalt, har stöd i vår kyrkas tradition när det råder särskilda omständigheter.

'Möjligheten att ta emot gåvorna under en gestalt, det vill säga antingen bröd och vin, finns. Den som tar emot endast bröd eller vin får del av nattvardens fulla välsignelse.' (*Fira Nattvard, Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020 sidan 82*)

'Små barn kan få endast brödet, men ändå få del av eucharistins... fulla välsignelse.'
(*Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentarer och angränsande lagstiftning, 2018, Verbum, kommentar till 20 kap. 1 § sid. 329*)

Det exempel som lyfts i kommentaren till Kyrkoordningen gäller barn. Historiskt har frågan också diskuterats i samband med t ex sjukkommunion. Jag menar att den pågående pandemin med rådande smittläge i Göteborg vid den aktuella tidpunkten på ett motsvarande sätt utgör skäl för att endast kommunicera under en gestalt.

Den som tog emot brödet vid vagningsgudstjänsten fick del av nattvardens fulla välsignelse. Samtidigt tog jag ansvar för att förhindra smitta av covid-19."

B har hänvisat till Ansvarsnämndens beslut nr 7/2020 som gällde en anmälan av samma förfarande vid den aktuella gudstjänsten. Hon har även hänvisat till ett dokument från Anglican-Lutheran Society, som ska visa att frågor om nattvardsfirande under pandemin inte bara är aktuella inom Svenska kyrkan och att även andra kyrkor, som Svenska kyrkan har kyrkogemenskap med, öppnar för möjligheten att fira nattvard under en gestalt samt till en text från Evangelische Kirche in Deutschland som i likhet med biskopsbrevet menar att det vid särskilda omständigheter finns skäl att nattvard enbart tas emot under en gestalt.

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (Robert Schött, Ingemar Söderström, Thomas Stoor och Elisabeth Engberg) anförde i beslut den 27 januari 2021 följande

Svenska kyrkans ansvarsnämnd är ett särskilt organ tillsatt av Kyrkomötet. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen.

Enligt 10 kap. 8 § första stycket och 30 kap. 7 § kyrkoordningen ska Ansvarsnämnden pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vagningsgudstjänst.

I egenskap av tillsynsorgan får Ansvarsnämnden med tillämpning av 57 kap. 3 § kyrkoordningen även utan anmälan ta upp frågor om hur biskoparna utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vagningslöften.

Ansvarsnämnden ska med tillämpning av 30 kap. 4 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vagningsgudstjänst om han eller hon har övergett Svenska kyrkans lära, genom egen ansökan begär det eller har utträtt ur Svenska kyrkan.

Ansvarsnämnden får med tillämpning av 30 kap. 5 § kyrkoordningen förklara en biskop obehörig att utöva kyrkans vagningsgudstjänst om biskopen

1. har brutit de löften som han eller hon har givit vid vagningen,
2. har brutit sin tystnadsplikt i fråga om sådant som han eller hon fått veta under bikt eller enskild själavård,
3. på grund av sjukdom eller annan liknande anledning har förlorat förmågan att rätt utöva vagningsgudstjänsten, eller
4. genom brottslig gärning, på grund av sitt levnadssätt eller på annat sätt i avsevärd mån har skadat det anseende en biskop bör ha.

A har gjort gällande att B har brutit mot kyrkoordningen och därmed mot sina vigningslöften genom att fira nattvard under en gestalt vid prästvigningsgudstjänsten den 14 juni 2020.

Ansvarsnämnden uttalade följande i beslut nr 7/2020, meddelat den 16 oktober 2020.

Enligt huvudregeln i 20 kap. 1 § kyrkoordningen ska nattvarden firas med läsning av instiftelseorden samt utdelande av det välsignade brödet och vinet. Mot bakgrund av den pågående pandemin står dock Bs agerande helt i samklang med Biskopsmötets förutseende biskopsbrev från 2020 "Fira Nattvard". Av biskopsbrevet framgår bl.a., såsom B riktigt framhåller, att det finns en möjlighet att vid nattvardsfirandet ta emot gåvorna under en gestalt, det vill säga antingen bröd eller vin. Den som tar emot endast bröd eller vin får del av nattvardens fulla välsignelse. B har därtill följt rekommendationer av smittskyddsläkare och Folkhälsomyndighetens riktlinjer. Det strider alltså inte mot kyrkoordningen att endast dela ut bröd utan vittnar om ett ansvarstagande när det gäller att begränsa smittspridning.

I den augsburgska bekännelsen fastslås att församlingarna ska beredas möjlighet att ta emot nattvardens sakrament under båda gestalterna eftersom Kristus påbjudit detta (Augsburgska bekännelsen, artikel XXII). I ovan redovisat biskopsbrev från 2020 "Fira Nattvard" framhålls att det finns en möjlighet att vid nattvardsfirandet ta emot gåvorna under en gestalt, det vill säga antingen bröd eller vin. Den som tar emot endast bröd eller vin får del av nattvardens fulla välsignelse. Det har inte framkommit annat än att församlingar även fortsättningsvis har möjlighet att ta emot nattvardens sakrament under två gestalter. Det har rent praktiskt löst på olika sätt, med iakttagande av bl.a. Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

Ansvarsnämnden finner inte anledning att nu göra ett annat ställningstagande än det nämnden gjorde i beslut nr 7/2020. As anmälan föranleder därför inte någon åtgärd från Ansvarsnämndens sida.

Ärendet skrivs av från vidare handläggning.

Ansvarsnämndens beslut får enligt 14 kap. 8 § kyrkoordningen inte överklagas.

Ansvarsnämndens beslut: As anmälan ger inte anledning till åtgärd av Ansvarsnämnden. Ärendet skrivs av.

Sökord: Obehörighet. Nattvard.

Ärendenummer: AN 2020/12

Beslut: 1/2021